

Makale Geliş Tarihi: 13.12.2018
Kabul Tarihi: 21.12.2018

STOK YÖNETİMİNİN FİRMA PERFORMANSI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: BORSA İSTANBUL ÜZERİNE BİR İNCELEME

Prof. Dr. Mehmet AYGÜN

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
İİBF İşletme Bölümü Öğretim Üyesi
maygun@yyu.edu.tr

Erhan ÖNAL

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
SBE Doktora Öğrencisi
erhanonal1313@hotmail.com

Yasin KILIÇLI

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
SBE Doktora Öğrencisi
yaserva@gmail.com

Emrullah KIPÇAK

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
SBE Doktora Öğrencisi
agora_065@gmail.com

Öz

Firmaların ivedi bir şekilde hizmet verebilmeleri için ellerinde bulundurmaları gereken ve optimal düzeyde tutulduğunda firmaların performansına olumlu katkı sağlayan faktörlerden biri stoklardır. Bu çalışmanın temel amacı firma performansı üzerinde stok yönetiminin etkisini incelemektir. Borsa İstanbul'a kayıtlı 249 firma verisinden yararlanılan çalışma 2016 yılını kapsamaktadır. Çalışmada firma performans göstergesi olarak kârlılık (ROA) kullanılmıştır. Yapılan analiz sonucunda firma performansı ile stoklar arasında pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Stok, Stok Yönetimi, Firma Performansı

THE EFFECT OF STOCK MANAGEMENT ON FIRM PERFORMANCE: EVIDENCE FROM BORSA ISTANBUL

Abstract

One of the factors that contributes positively to the performance of firms when they need to be kept in their hands so that they can be serviced promptly and kept at an optimal level are inventories. The main purpose of this study is to examine the effect of stock management on firm performance. The study, which benefited from the 249 company data registered in the Stock Exchange Istanbul, covers the year 2016. Profitability (ROA) was used as a performance indicator in the study. As a result of the analysis, it is seen that there is a positive and statistically significant relationship between firm performance and stocks.

Keywords: Stock, Stock Management, Firm Performance

1. GİRİŞ

Firmaların en temel performans ölçütlerinden birisi yıllık bazlarda elde etikleri kârlılık oranlarıdır. Firmalar devamlılık sağlamak ve rekabet gücü elde edebilmek için katlandıkları maliyetleri kâra dönüştürme mecburiyetindedirler. Sürekli değişen, artan insan ihtiyaçları ve teknoloji karşısında firmaların devamlılık ve kâr elde edebilmeleri için stratejik davranmaları gerekmektedir.

Stoklar normal iş akışında satılmak üzere üretim sürecinde ya da hizmet sunumunda tüketilecek malzeme ya da malzeme biçiminde elde tutulan varlıklardır (Ahmed, 2016). Stoklar, özellikle perakende ticaret ve imalat ağırlıklı firmalarda çok sayıda hızlı/likit varlıklardan oluşmaktadır. Bu büyüklükteki stok seviyelerini sürdürmek için büyük maddi kaynaklara yatırım yapılmaktadır (Gitau, 2016). Stok yönetimi ve kontrolü bir firma için çok önemlidir, çünkü stokların yanlış yönetilmesi bir firmanın devamlılığını tehdit edebilmektedir. Çok fazla stok bulundurmanın fiziksel alan işgal etmek, finansal yük oluşturmak, hasar, bozulma ve kayıp olasılığını artırmak gibi dezavantajları olabilmektedir (Lwiki vd. 2013).

Uygun bir stok seviyesinin sağlanması, firmaların performansında önemli bir konudur. Uygun stok seviyeleri, pazar talebine yönetsel bir cevap olarak üretim planına bağlıdır. Fazla stoklar maliyetleri artırırken, stok sıkıntısı satış kaybına neden olabilir (Shin vd. 2015). Müşterilerin ihtiyaçlarını karşılamak için ürünleri hızlı bir şekilde teslim etme taahhüdü önemli bir rekabet faktörüdür. Söz konusu taahhüt toplam maliyeti artırmış olsa bile, rekabet avantajı elde etmek için stokları belirli bir depoda konumlandırmak gerekmektedir (Wathe vd. 2015). Verimli stok yönetimi, daha düşük depolama maliyetleri ve daha fazla müşteri sadakatiyle de firmanın



verimliliğine yansıtılabilmektedir (Cardoso vd. 2017). Daha önce yapılan araştırmalar, daha teknolojik bilgi sistemleri, stok maliyet tasarrufu ve üretim/satış verimliliği arasındaki dengeye bağlı olarak stok yönetimi yöntemlerine ve optimal stok boyutlarına odaklanmıştır (Shin vd. 2015).

Kotler'e göre, stok yönetimi, hammaddelerin, yarı mamullerin ve mamullerin farklı aşamalarındaki stok seviyelerini yönetme, kontrol etme ve geliştirme tekniğidir, böylece minimum maliyetle düzenli kaynak temin edilebilmektedir (Shardeo, 2015). Son yıllarda, işletme yönetimi alanı geliştikçe, ilgili envanter kontrol konuları listesine birçok yeni kavram eklenmiştir. Bu daha çok yönetim odaklı konular, malzeme gereksinim planlama sistemleri (MRP), tam zamanında (JIT) ve ERP yöntemlerini içermektedir (Koumanakos, 2008). Stok yönetimi, stok hareketini optimize etmeyi, alıcı ve satıcı arasındaki bilgi paylaşımını, yalın üretim stratejilerini ve tedarik zinciri yönetimi kavramlarını birleştiren iş dünyasında çok çalışılmış ve uygulamalı bir kavram haline dönüştürmüştür (Shin vd. 2015). Doğru envanter yönetimi için, genellikle tedarik zinciri olarak bilinen ortak ya da araçların hizmetleri gerekli görülmektedir (Chalotra, 2013).

Mevcut stok yönetim sisteminin temeli Tam Zamanında (Just-In-Time/JIT) stok sistemleridir. JIT, tüm iş süreçlerinde israfı azaltan ve kaliteyi artıran bir yönetim felsefesidir. JIT, “fazla stoğu ve bununla ilişkili maliyeti azaltarak bir işletmenin finansal performansını iyileştirmeyi amaçlayan bir stok stratejisi” olarak tanımlanmaktadır. JIT stok sistemini uygulamak için, parça tedarikçileri ve teslimat şirketleri ile üretim programı hakkında bilgi paylaşımı esastır. Bu bilgi paylaşımı Kurumsal Kaynak Planlaması (ERP) sistemi kullanılarak gerçekleştirilmektedir. Kurumsal Kaynak Planlaması (Enterprise Resource Planning-ERP) sistemi, lojistik, üretim, finans, muhasebe ve insan kaynakları gibi işletmelerin fonksiyonel alanlarını kapsayan tam entegre bir iş yönetimi sistemidir. ERP'nin temel amacı, tüm fonksiyonel bölümler tarafından veri paylaşmak ve anında karar vermeyi artırmak için verilere hemen erişmektir.

JIT ve ERP kavramları Tedarik Zinciri Yönetimi (SCM) olarak bilinen bir kavrama dönüşmüştür (Shin vd. 2015). Tedarik zinciri, basit bir ifadeyle, üretilen ürünlerin akışını nihai müşterilere tedarik etmek ve yönetmek için sürece dahil olan iş ortaklarının, üyelerin, araçların sırasını ifade eder. Bu ortaklar, üyeler, araçlar, tedarikçiler, üreticiler, toptancılar, perakendeciler ve nihai müşterileri kapsayan kanal işlevleri olarak bilinir (Chalotra, 2013).



Yukarıda belirtilmiş olan ifadeler neticesinde stok yönetiminin, birtakım çabaları gerektiren ve optimal stok düzeyinin belirlenebilmesi açısından önem arz eden bir unsur olduğu söylenebilir.

Stoklar dışında firmaların performansına etki edebilecek faktörlerden bazıları ise finansal kaldıraç değerleri ve firmaların büyüklükleridir. Birçok çalışma finansal kaldıraç değeri ve firma büyüklüğünün işletmelerin kârlılıklarını/kazançlarını önemli ölçüde etkilediğini savunmaktadır (Li ve Hwang, 2011).

Finansal kaldıraç en kısa tanımıyla firmaların ödeme gücü oranı olarak tanımlanmaktadır. Finansal kaldıraç değeri bir firmanın kısa ve uzun vadeli tüm yükümlülüklerini yerine getirme kabiliyetini ölçmede kullanılır (Kartikasari ve Merianti, 2016). Finansal kaldıraç değeri, bir firmanın ne kadar borç para kullandığını göstermektedir ve dolayısıyla firmanın borç oranı arttıkça, finansal kaldıraç değeri de artmaktadır. Fakat borç kullanımı veya başka bir değişle bir firmanın borçlu görünmesi firma için faydalı olabilmektedir; çünkü faiz ödemeleri vergiden muaf tutulmamaktadır ve bu durum firmanın değerini arttırabilmektedir (Evgeny, 2015).

Firma büyüklüğü ise, bir firmanın borç seviyesini açıklamada en yaygın şekilde kullanılan faktörlerden biri olmuştur. Bir firma ne kadar büyükse, piyasada bilgi asimetrisi seviyesinin düşmesi ve borç verenlerden finansal kaynaklar elde etmeyi sağlayan daha fazla bilginin bulunması beklenmektedir (Marete, 2015: 4). Firma büyüklüğü de finansal performans ölçümünde incelenmesi gereken bir diğer önemli kavramdır. Bunun nedeni ise firma büyüklüğünün, bir firmanın üretkenliği, hayatta kalması ve kârlılığı ile ilişkili olduğuna dair önemli araştırmaların bulunmasıdır (Beck ve Maksimovic, 2005).

Bu kavramlar ve geçmişte yapılmış araştırmalar ışığında yapılacak çalışmada, işletmelerin ellerinde bulundurdukları toplam stokların firma performansı üzerinde ne ölçüde etkili olabileceği araştırılacaktır. Yalnız yapılacak çalışmada firmaların performansına etki eden kontrollü değişkenlerde baz alınacaktır. Bu kontrollü değişkenler firma karlılığı üzerinde etkili olan finansal kaldıraç değerleri ve firmaların büyüklüğüdür. Firmalara ait verilerle yapılacak çalışmada; literatür taraması, çalışmanın amacı, yöntemi, modeli, istatistiksel tanımlamalar, korelasyon ve regresyon analizleri birer aşama olarak kullanılacaktır. Nihai olarak sonuç ve genel değerlendirme yapılarak çalışmanın literatüre katkısı belirtilecektir.

2. LİTERATÜR TARAMASI

Yapılan literatür taraması sonucunda stok yönetimi ve firma performansı arasındaki ilişkiyi inceleyen bazı çalışmalara rastlanmış ve bu çalışmalara kısaca değinilmiştir.

Koumanakos (2008) Yunanistan firmaları üzerine yaptığı çalışmasında, verimli stok yönetiminin bir şirketin finansal performansında iyileşmeye yol açtığı hipotezini test etmeyi araştırmıştır. 2000-2002 yılları arasında faaliyet gösteren firmaların verileri sonucunda, firmaların stoklarını koruduğu seviyenin daha yüksek bir getiri oranı sağladığını göstermiştir.

Song ve arkadaşları (2009) Çin firmaları üzerine yaptıkları çalışmalarında, firmalarda yönetim içi ve bölümler arası davranışların stok yönetimi kapasitesini ve performansını nasıl etkilediğini araştırmışlardır. 770 başkan ve lojistik yöneticisine yapılan anket sonucunda, firma içi yeterliliği yansıtan firma içi stok yönetimi esnekliğinin hizmet kabiliyeti ve performans üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğunu, firma içi yetkinliği yakalayan stok koordinasyon esnekliğinin ise bu unsurlar üzerinde hiçbir önemi olmadığını göstermişlerdir.

Eroğlu ve Hofer (2011) yılında ABD’de imalat sanayilerinde yaptıkları çalışmalarında çeşitli stok türlerinin firma performansına olan etkilerini araştırmışlardır. 27 endüstride 885 imalat firmasının veri setlerinin incelenmesi sonucunda, stok-performans ilişkisinin büyüklüğünün, stok tipleri ve sektörler arasında değiştiğini ortaya koymaktadırlar. Özellikle, hammadde stoklarının, yarı-mamul stoklar ve mamul mal stoklarına kıyasla, firma performansı üzerinde daha büyük bir etkiye sahip olduğunu vurgulamışlardır.

Sahari ve arkadaşları (2012) yılında Malezya’da yaptıkları çalışmada, stok yönetimi ile firma performansı ve sermaye yoğunluğu arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. 2006-2010 dönemi için Malezya’daki 82 inşaat firmasına ait verilerin incelenmesi sonucunda, Stok yönetiminin firma performansı ve sermaye yoğunluğu arasında pozitif bir ilişki olduğunu belirtmişlerdir.

Obermaier ve Donhauser (2012) yaptıkları çalışmalarında, firmaların elinde tuttuğu stokların firma performansına etkisini incelemişlerdir. Çalışma sonucunda, düşük performans gösteren firmaların envanteri en düşük seviyede taşıdığını, yüksek performans gösteren firmaların ise en yüksek stoklara sahip olduklarını göstermişlerdir.

Chalotra (2013) yılında yapılan çalışmada, küçük işletmelerin büyümesini teşvik etmek için stok yönetiminin rolünü incelemiştir. 44 imalat firması üzerinde yapılan çalışmanın sonucunda, uygun stok

yönetiminin ekonomide artışa ve verime yol açtığını, rekabet kabiliyetini artırdığını ve maliyet düşürücü bir etkiye yolunu açtığını ortaya koymuştur.

Lwiki ve arkadaşları (2013) yılında Kenya’da yaptıkları çalışmada, stok yönetimi uygulamalarının şeker üreticisi firmaların finansal performansı üzerindeki etkisi incelemişler ve bu firmalarda yalın stok sistemi, stratejik tedarikçi ortaklığı ve teknolojisinin ne ölçüde uygulandığını araştırmışlardır. Faaliyet gösteren 8 şeker üretim firmasının 2002-2007 yılları arasındaki verilerinin incelenmesi sonucunda, stok yönetimi ile satış karlılığı ve öz kaynak karlılığı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymuşlardır.

Isaksson ve Seifert (2013) yılında ABD’de 1980-2008 dönemleri arasında üretim şirketleri kullanılarak yaptıkları çalışmada, stok verimsizliğinin firma performansı üzerinde sahip olduğu finansal sonuçları incelemişlerdir. 4324 halka açık şirkette yapılan çalışma sonucunda, stok verimsizliği ve finansal performans arasında doğrusal olmayan bir ilişki olduğunu ortaya koymuşlardır.

Victoria ve Ukpere (2014) yılında yaptıkları çalışmalarında, Nile Mile Enugu’daki 7 Up şişeleme şirketlerinde envanter yönetimi ve organizasyon performansı arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Çalışma sonucunda, stok kontrol yönetiminde esnekliğin kurumsal performansın elde edilmesinde önemli bir yaklaşım olduğu görülmüştür. Kuruluşların, malzemelerin kolay depolanması ve geri çekilmesi, satış etkinliğinin artırılması ve işletme maliyetinin düşürülmesi yoluyla stok kontrol yönetiminden yararlandığı görülmüştür. Çalışmada, ayrıca etkin stok kontrol yönetimi, herhangi bir organizasyonun yetenek kazanması gereken alanlardan biri olarak kabul edilmiştir.

Kimaiyo ve Ochiri (2014) yaptıkları çalışmalarında, envanter yönetiminin Kenya’daki imalat firmalarının performansı üzerindeki rolünü incelemişlerdir. Çalışmada holding stoklarının ve sipariş maliyetlerinin bir kurumun performansını artırabileceği, maliyetlerin azaltılmasının çalışanların envanter ideolojisini yönetmeye yardımcı olduğu, maliyet indirgemesinin organizasyonun yeterli kaynaklarla donatıldığı ve stok maliyetlerinin azaltılmasının kârlılık hedefine ulaşmada yardımcı olduğu sonucuna varmışlardır.

John ve ark. (2015) yaptıkları çalışmalarında, un değirmenciliği imalat firmalarındaki stok yönetimi uygulamaları ve bunların işletme performansı üzerindeki etkileri incelemişlerdir. Çalışma sonucunda, büyük ölçekli üretim şirketleri hariç, orta ölçekli un değirmenciliği yapan firmalarının çoğunun bilimsel modellerden

farklı envanter yönetimi stratejilerini benimsediği görülmüştür. Envanter yönetimi stratejileri ve politikalarının daha ziyade müşteri talep düzeyini değiştirmek, mevcut endüstri uygulamalarına, tahminlere ve mevcut üretim kapasitesi gibi faktörlere dayandığını ifade etmişlerdir. Bulgular ayrıca, etkin envanter yönetimi ve optimal çalışma performansı arasında önemli farklılıklar bulunduğunu ortaya çıkarmıştır.

Shardeo (2015) yılında Hindistan’da yapılan çalışmada, stok yönetiminin firmanın mali durumu üzerindeki etkisi araştırmıştır. Hindistan’ın üç büyük çelik üretim şirketleri olan SAIL, TATA Steel ve JSW Steel arasında yapılan çalışmanın sonucunda, farklı analizlerle stok devir hızı oranının şirketlerin net karıyla ilişkilendirildiği sonucuna varmıştır. JSW Steel’in stok devir oranı diğer iki şirketten daha iyi. TATA, diğer iki şirkete kıyasla en yüksek aktif devir oranına sahiptir. TATA Steel’in varlıklarını verimli bir şekilde kullandığını ancak stok oranının zayıf stok yönetimi nedeniyle daha az olduğunu göstermiştir.

Wathe ve arkadaşları (2015) yılında Kenya’da imalat firmalarında yaptıkları çalışma sonucunda, stok yönetiminin firmaların performansını nasıl etkilediğini incelemişlerdir. 320 firma üzerinde yapılan çalışma verileri sonucunda, stok yönetiminin iyileştirilmesinin, firmanın piyasa performansının, finansal performansının ve müşteri memnuniyetinin artışına yol açabileceğini ortaya koymuşlardır.

Shin ve arkadaşları (2015) yılında ABD’de bulunan imalat firmaları üzerinde yaptıkları çalışmada firmaların finansal tablo verileri, stok yönetimi verimliliği ve karlılığı arasındaki ilişkiyi tespit etmek için yapılan çalışmanın sonucunda, karlılık ve stok yönetimi verimliliği arasında pozitif bir ilişki olduğunu ve bu stok etkinliğinin firma büyüklüğüne göre karlılık üzerindeki etkisinin belirgin bir şekilde önemli olduğunu ifade etmişlerdir. Zaman aralığına ve ölçüm çeşitlerine dayanılarak, daha verimli stok yönetimi uygulamalarının daha yüksek firma karlılığıyla sonuçlandığı sonucuna varmışlardır.

Ahmed (2016) yılında Nijerya’da yaptığı çalışmada, stok yönetimi ve finansal performans arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. 2010-2014 dönemleri arasında Nijerya borsasında bulunan şirketler de yapılan araştırma, stok döngüsünün verimli bir şekilde yönetilmesinin şirketin karlılığını artıracığını göstermiştir.

Gıtau (2016) yılında Kenya’da bulunan Mombasa bölgesindeki depolama şirketlerinde yaptığı çalışmada, stok yönetimi uygulamalarının işletme performansı üzerindeki etkisini belirlemeye çalışmıştır. 48 depolama şirketi üzerinde yapılan çalışma sonucunda,

stok yönetimi uygulamaları ile işletme performansı arasında anlamlı bir ilişki olduğu ortaya konulmuştur.

Mulindabigwi ve Mulyungi (2016) yılında Ruanda’da yaptıkları çalışmada, stok yönetiminin imalat firmalarının mali performansı üzerindeki etkisini araştırmışlardır. 2013-2016 dönemleri arasında Bralırwa Şirketi’nde yapılan çalışmanın sonucunda, yalın stok yönetim sistemleri, bilgi teknolojisi, tedarik süresi ile performans arasında güçlü bir ilişki olduğu sonucuna varmışlardır.

Elsayed ve Wahba (2016) yaptıkları çalışmalarında, envanter yönetimi ve firma performansı arasındaki ilişkiyi organizasyonel yaşam döngüsü açısından incelemişlerdir. Çalışma sonucunda envanterden satışa oranın başlangıçtaki büyüme aşamasında ve olgunlaşma aşamasında organizasyon performansını olumsuz yönde etkilerken, hızlı büyüme aşamasında performans üzerinde pozitif ve anlamlı bir katkısı olduğunu göstermişlerdir.

Cardoso ve arkadaşları (2017) yılında Brezilya borsasında listelenen şirketler üzerine yapılan çalışmada, stok yönetimi ve firma performansı arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. 2010-2016 yılları arasında listelenen 92 firma verileri sonucunda, stok ve performans arasında bir ilişki olmadığını tespit etmişlerdir.

Musau ve arkadaşları (2017) yılında Kenya’daki tekstil imalat firmaları üzerinde yapılan çalışmada, stok yönetiminin tedarik zinciri performansı üzerindeki etkisini karlılık, güvenilirlik, maliyet, cevap verme, esneklik ve varlık yönetimi verimliliği açısından incelemişlerdir. Yapılan çalışma sonucunda stok yönetiminin performans üzerinde olumlu bir etkisinin olduğunu tespit etmişlerdir.

Alrjoub ve Ahmad (2017) yaptıkları çalışmalarında, sermaye maliyetinin stok çeşitleri ile firma performansı arasındaki ilişki üzerinde moderatör etkisini incelemişlerdir. Çalışma envanter yönetiminin uzun vadede firma performansını etkilediğini göstermiştir. Buna ek olarak, sermaye maliyetinin envanter yönetimi ve firma performansı arasındaki ilişkiyi azalttığı da bulunmuştur. Ayrıca, sermaye maliyeti ve stok türleri arasındaki etkileşimin, farklı etkilere sahip olduğunu belirtmişlerdir.

3. UYGULAMA

3.1 Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın temel amacı, firmaların devamlılığında büyük bir etkiye sahip olan ve kontrollü bir şekilde yönetilme gereği duyulan stokların firmaların performansı üzerindeki etkisini incelemektir. Bu amacı gerçekleştirmek üzere Borsa İstanbul’a kayıtlı farklı sektörlerden 249 firma verisinden yararlanılmıştır. Varlık yapılarının

farklı olması dolayısı ile mali sektörde yer alan firmalar kapsam dışında tutulmuştur.

3.2 Çalışmanın Yöntemi

Firma performansı üzerinde stok yönetiminin etkisini inceleyen bu çalışmada aşağıda geliştirilmiş olan modelleri test etmek amacıyla korelasyon ve regresyon analizlerinden yararlanılmıştır.

3.3 Model

Stokların firma performansı üzerindeki etkisini tahmin edebilmek için aşağıda belirtilen modelden faydalanılmıştır.

$$ROA = \alpha + \beta_1 INV + \beta_2 LEV + \beta_3 SIZE + \varepsilon$$

Modele ilişkin değişkenlerin ifadeleri ve nasıl hesaplandıkları Tablo 1’de gösterilmektedir.

Tablo. 1: Modelde Kullanılan Değişkenler

Sıra	Değişkenler	Çağrışım	Ölçüm
1	Firma Performansı	ROA	Net Kârın Toplam Varlıklara Bölünmesi
2	Toplam Stok	INV	Yıllık Stok Farkının Toplam Varlıklara Bölünmesi
3	Firma Büyüklüğü	SIZE	Toplam Varlıkların Logaritması
4	Finansal Kaldıraç	LEV	Toplam Borcun Toplam Varlıklara Bölünmesi

3.4 Analiz Sonuçları

Değişkenlerin tanımlayıcı istatistiklerinin özeti aşağıda Tablo 2’te gösterilmektedir.

Tablo. 2: Tanımlayıcı İstatistikler

	N	Mini mum	Maksimum	Ortalama	Standart Sapma	Çarpıklık		Basıklık	
ROA	249	-0,28	0,64	0,0303	0,10162	1,050	0,154	6,525	0,307
LEV	249	0,01	1,00	0,5288	0,24182	-0,099	0,154	0,997	0,307
SIZE	249	4,81	10,28	8,2057	0,85360	-0,576	0,154	0,595	0,307
INV	249	-0,39	0,27	0,0082	0,05236	-1,702	0,154	20,57	0,307

Tablo 2’de görüldüğü üzere analiz yapılan yıl içinde firma performansı (ROA) %3’lük bir ortalama değere sahipken, finansal kaldıraç değeri (LEV) %52 olarak hesaplanmıştır. Firma büyüklüğü (SIZE) %8,20’lik bir ortalama değer ortaya koymuşken, toplam

stokların (INV) %0,8'lik bir ortalama değere sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 3'de çalışmada kullanılan değişkenlere ait korelasyon analizi sonuçları yer almaktadır. Korelasyon analizi sonuçları incelendiğinde, finansal kaldıraç değerinin firma performansı ile arasındaki ilişkinin negatif yönlü bir korelasyon değerine sahip olduğu görülmektedir. Bu durum kaldıraç (borçlanma oranı) ile karlılık arasında negatif yönlü bir ilişkinin olduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo. 3: Korelasyon Analizi

Değişkenler	ROA	LEV	SİZE	İNV
ROA	1,000			
LEV	-0,398(**)	1,000		
SİZE	-0,008	0,112	1,000	
İNV	0,124	-0,031	0,022	1,000

** 0,01 düzeyinde anlamlılığı göstermektedir.

Tablo 4'de geliştirilen modele ilişkin regresyon analizi sonuçları yer almaktadır. Regresyon analizi sonuçları incelendiğinde, firma performans göstergesi olarak kullanılan ROA ile stoklar (INV) arasında pozitif ve istatistiksel olarak % 5 düzeyinde anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Bu sonuç, stoklara yapılan yatırımların firma performansını olumlu yönde etkilediği şeklinde yorumlanabilir. Bunun yanı sıra analiz sonucunda karlılık ile kaldıraç (borçlanma) arasında negatif ve istatistiksel olarak % 1 düzeyinde bir anlamlılığın olduğu tespit edilmiştir. Buna karşın, firma performansı ile firma büyüklüğü arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olmadığı görülmektedir.

Tablo. 4: Regresyon Analizi

DEĞİŞKEN ve PARAMETRELER	KATSAYI	STANDART HATA	T-İSTATİSTİK	ÖNEM (p)
SABİT	0,084	0,057	1,464	0,145
INV	0,216	0,113	1,909	0,057**
LEV	-0,167	0,025	-6,801	0,000***
SIZE	0,004	0,007	0,576	0,565
Gözlem	249			
Düz. R	0,162			

*** ve ** sırasıyla % 1 ve % 5 düzeyinde anlamlılığı göstermektedir.

4. SONUÇ VE GENEL DEĞERLENDİRME

Firmaların performansına etki eden içsel ve dışsal faktörler çok çeşitli olabilmektedir. Firmalar bu içsel ve dışsal etkenleri sürekli kontrol etme çabası içinde olmalarına rağmen bazı etkenleri bertaraf etmek pek de mümkün olmamaktadır. Firmaların performans ölçütleri firmaların başarı sağladığı her alan için geçerli olsa da en büyük başarı ölçüsü firmaların sağladığı mali başarılarıdır. Firmaların kârlılıkları; süreklilik sağlamak, rekabet ortamından üstün bir şekilde çıkmak için gerekli olan en etkin faktördür. Firmaların performans ölçüsü olan kârlılığa etki eden bazı faktörler en uygun kontrolleri, stratejileri gerektirmektedir.

Bu çalışma da Borsa İstanbul'a kayıtlı 249 firmanın 2016 yılına ait verileri kullanılarak, stokların firma performansı üzerindeki etkisi incelenmiştir. Çalışmada firma performans göstergesi olarak karlılık (ROA) kullanılmıştır. Çalışmada temel bağımsız değişken olarak Toplam Stoklar (INV) kullanılmıştır. Ayrıca iki kontrol değişken kullanılmıştır. Bunlar; finansal kaldıraç (LEV) ve firma büyüklüğüdür (SIZE).

Yapılan regresyon analizi sonucunda literatürdeki çalışmalar ile tutarlı bir biçimde firma performans göstergesi olarak kullanılan karlılık ile stoklar arasında pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Bu sonuç stoklara yapılan yatırımların firma performansı üzerinde olumlu bir etkisinin olacağı şeklinde yorumlanmıştır. Ancak daha önce de ifade edildiği gibi stoklara aşırı yatırımın ilave maliyetlerinin de olduğu unutulmamalıdır. Bu bağlamda firmalar için optimal stok düzeyinin belirlenmesi son derece önemlidir.

Stokların firma performansı üzerindeki etkisini Türkiye boyutuyla inceleyen bu çalışmanın bazı sınırlılıkları da mevcuttur. Öncelikle çalışmada sektörel bir ayırım yapılmamıştır. Bunun yanı sıra çalışılan yıl en önemli sınırlılıktır. Konuya ilişkin gelecekte yapılacak çalışmalarda bu hususlar dikkate alınmalıdır.

Kaynakça

- Ahmed, A. D. (2016). Effect of Inventory Management on Financial Performance: Evidence From Nigerian Conglomerate Companies. *World Academy of Science, Engineering and Technology*, 3192-3196.

- Alrjoub, A. &. (2017). Inventory Management, Cost of Capital and Firm Performance: Evidence From Manufacturing Firms in Jordan. *Investment Management and Financial Innovations*, 4-14.
- Beck, T. D.-K. (2005). Financial and Legal Constraints to Growth: Does Firm Size Matter? *The Journal of Finance* 60(1), 137-177.
- Cardoso, G. Q. (2017). Inventory Management and Performance of Brazilian Firms (2010-2016). *XXIV Congresso Brasileiro de Custos*, 37-45.
- Chalotra, V. (2013). Inventory Management and Small Firms Growth: An Analytical Study in Supply Chain. *Vision 17 Publications*, 213-222.
- Elsayed, K. &. (2016). Reexamining The Relationship Between Inventory Management and Firm Performance: An Organizational Life Cycle Perspective. *Future Business Journal* 2, 65-80.
- Eroglu, C. &. (2011). Inventory Types and Firm Performance: Vector Autoregressive and Vector Error Correction Models. *Journal of Business Logistics*, 227-239.
- Evgeny, I. (2015). The Impact of Financial Leverage on Firm Performance: Evidence From Russia. *Journal of Corporate Finance Research* 9(2), 24-36.
- Gıtau, N. N. (2016). The Effect Of Inventory Management Practices on Operational Performance of Warehousing Firms in Mombasa County.
- Isaksson, O. &. (2014). Inventory Leanness And The Financial Performance of Firms. *Production Planning & Control*, 999-1014.
- John, N. E. (2015). Inventory Management Practices and Operational Performance of Flour Milling Firms in Lagos, Nigeria. *International Journal of Supply and Operations Management*, 392-406.
- Kartikasari, D. &. (2016). The Effect of Leverage and Firm Size to Profitability of Public Manufacturing Companies in Indonesia. *International Journal of Economics and Financial Issues*, 6(2), 409-413.
- Kimaiyo, K. K. (2014). Role of Inventory Management on Performance of Manufacturing Firms in Kenya – A case of New Kenya Cooperative Creameries. *European Journal of Business Management*, 336-341.

- Koumanakos, D. (2008). The Effect of Inventory Management on Firm Performance. *International Journal of Productivity and Performance Management*, 355-369.
- Li, M. Y. (2011). Effects of Firm Size, Financial Leverage and R&D Expenditures on Firm Earnings: An Analysis Using Quantile Regression Approach. *A Journal of Accounting, Finance and Business Studies*, 47(2), 182-204.
- Lwiki, T. O. (2013). The Impact of Inventory Management Practices on Financial Performance of Sugar Manufacturing Firms in Kenya. *International Journal of Business, Humanities and Technology*, 75-85.
- Marete, D. (2015, October). The Relationship Between Firm Size and Financial Leverage of Firms Listed at Nairobi Securities Exchange. The Degree of Master of Business Administration, School of Business, University of Nairobi. Kenya.
- Mulindabigwi, J. N. (2017). Effect of Inventory Management on Financial Performance of Manufacturing Firms in Rwanda, A Case Study of Bralirwa. *International Journal of Science and Research (IJSR)*, 1366-1371.
- Musau, E. &. (2017). The Effect of Inventory Management on Organizational Performance Among Textile Manufacturing Firms in Kenya. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 1032-1046.
- Obermaier, R. &. (2012). Zero Inventory and Firm Performance: A Management Paradigm Revisited. *International Journal of Production Research*, 4543-4555.
- Sahari, S. T. (2012). Inventory Management in Malaysian Construction Firms: Impact on Performance. *SIU Journal of Management*, 59-72.
- Shardeo, V. (2015). Impact of Inventory Management on the Financial Performance of The Firm. *IOSR Journal of Business and Management (IOSR-JBM)*, 1-12.
- Shin, S. E. (2015). Effect Of Inventory Management Efficiency on Profitability: Current Evidence From The U.S. Manufacturing Industry. *Journal of Economics and Economic Education Research*, 98-106.
- Song, H. &.-F. (2009). Impact of Inventory Management Flexibility on Service Flexibility and Performance: Evidence From Mainland Chinese Firms. *Transportation Journal*, 7-19.
- Victoria, O. I. (2014). The Impact of Effective Inventory Control Management on Organisational Performance: A Study of 7up

Bottling Company Nile Mile Enugu, Nigeria. *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 109-118.

Wathe, M. W. (2015). Influence of Inventory Management on Performance of Manufacturing Firms in Kenya. *International Journal of Logistics and Management*, 23-44.

VAN YYÜ İİBF DERGİSİ YAZIM KURALLARI

1. İlk sayısı 2016 Ocak ayında yayımlanan “Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi (Van YYÜ İİBF) Dergisi”, uluslararası hakemli dergi statüsünde olup, odak noktası İktisat, İşletme, Kamu Yönetimi ve Uluslararası İlişkiler ile Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri, Ekonometri ve Maliye alanları olmak üzere, sosyal bilimlerin farklı disiplinlerinin ilgi alanına giren özgün makaleleri yayımlamayı hedeflemektedir. Dergi, her sayıya ayrılacak belli bir bölümde bilimsel alana katkı niteliğindeki rapor, derleme, konferans notları, örnek olay, çeviri, kitap tanıtımı ve kronik gibi makale dışı yazılara da yer verir. Dergi, Aralık ve Haziran aylarında olmak üzere, yılda iki kez yayımlanır. Gerekğinde özel sayılar çıkarılabilir. Dili Türkçe ve İngilizce’dir.

2. Gönderilen yazının yayınlanıp yayınlanmayacağına hakem raporu doğrultusunda yayın kurulunca karar verilir. Yazılar yayın kuruluna ulaştıktan sonra en geç 1 ay içinde yazara olumlu ya da olumsuz yanıt verilir. Yazardan düzeltme istenmesi durumunda, düzeltinin en geç 15 gün içinde yapılarak Yayın Kurulu’na ulaştırılması gerekmektedir.

3. Gönderilen yazılar daha önce hiçbir yerde yayınlanmamış ya da yayınlanmak üzere aynı süreçte başka dergilere gönderilmemiş olmalıdır. Lisansüstü tezlere ya da bilimsel toplantılarda sunulan bildirimlere dayanarak hazırlanmış yazılarda bu durum, ilk sayfa altında dipnot olarak belirtilmelidir. Dergiye gönderilen yazılar yayınlansa da yayınlanmasa da iade edilmez. Yazım yanlışlarının olağanın üzerinde olması yazının geri çevrilmesi için yeterli görülecektir. Yazılar yayımlanmak üzere kabul edildiği takdirde VAN YYÜ İİBF Dergisi bütün yayın haklarına sahiptir.

4. Yazısı kabul edilen yazara, derginin yayımlanmasından sonra (1) adet dergi gönderilmekte, ayrıca telif ücreti ödenmemektedir.

5. Yazarlar, ayrı bir sayfada unvanlarını, görev yaptıkları kurumlarını içeren kısa özgeçmişlerini ve iletişim bilgileri ile makalenin ve yazarın adını belirtmelidirler. Bu sayfa çıkarıldıktan sonra, metin incelenmek üzere konuyla ilgili (2) hakeme gönderilecektir. *Yazı* dosya adı belirtilerek yyuibfdergi@gmail.com adresine gönderilmelidir.

6. Gönderilecek yazılarda uyulması gerekli ilkeler şöyle sıralanabilir;

-Dil ve anlatım bilimsel ölçülere uygun, açık ve anlaşılır olmalıdır.

-Çalışmalar iyi tanımlanmış bir sorunsala dayanmalı ve başlıklar bu sorunsalla ilgili olmalıdır. Yararlanılan kaynaklar çalışmanın kapsamını yansıtacak yeterlilikte olmalıdır.

7. Dergiye gönderilecek yazılar MS Word programında Times New Roman karakteri ve 12 punto olmak üzere bir buçuk satır aralıklı yazılmalı ve yazıların uzunluğu A4 25 sayfayı (ya da 10.000 sözcüğü) geçmemelidir. Sayfa yapısı; Üst 3,5 cm, Alt 3,5 cm, Sağ 2,5 cm, Sol 2,5 cm, Cilt payı 0 olmalıdır. Yazının başlığı 12 Punto, Kalın, Tek Satır Aralıklı ve Ortalayarak yazılmalıdır. Yazar/yazarların adı, makale başlığının bir satır altına, sağ tarafa yanaşık ve 10 Punto ile yazılmalıdır.

8. Makalenin ilk sayfasında yazar/yazarların isimlerinden sonra Türkçe/İngilizce özetler başlığı 10 Punto kalın, metin ise 10 Punto yazılmalıdır. Anahtar kelimeler/keywords Türkçe/İngilizce özetlerin hemen altında 10 Punto, normal ve sola hizalı yazılmalı ve en fazla 5 adet olmalıdır. Özetler 150 sözcüğü geçmemelidir. Metinde ana başlıklar büyük harflerle ve kalın, alt başlıklar ise küçük harflerle ve sol marjdan başlamak üzere yazılmalıdır.

9. Metinde yer alan tablo ve şekillere başlık ve numara verilmeli, başlıklar tablo, şekil ve grafiklerin üzerinde yer almalı, kaynaklar ise tablo, şekil ve grafiklerin altında yazılmalıdır. Rakamlarda ondalık kesirler nokta ile ayrılmalıdır. Denklemlere verilecek sıra numarası parantez içinde sayfanın sağında yer almalıdır. Denklemlerin türetilişi, yazıda açıkça gösterilmemişse, hakemlerin değerlendirmesi için, türetme işlemi bütün basamaklarıyla ayrı bir sayfada verilmelidir.

10. Atıflar aynı sayfada dipnot şeklinde değil metin içerisinde ifade edilmelidir. Makalenin en son sayfasında ayrı bir Kaynakça bölümü yer almalıdır. Kaynaklara göndermeler metin içerisinde açılacak ayrıçlarla yapılmalıdır. Ayrıç içindeki sıra şöyle olmalıdır: yazar/yazarların soyadı, kaynağın yılı, sayfa numaraları. Karşılaşılabilecek farklı durumlar şöyle örneklendirilebilir:

.....belirtmiştir (Yurtoğlu, 2002: 10-15).

.....Khanna ve Palepu (2000a: 15-20) ileri sürmektedir.

(La Porta vd., 1982) (ikiden fazla yazar olması halinde)

(Elin ve Agli, 2002; Kleber, 2004)

Metinde gönderme yapılan bütün kaynaklar, kaynakçada belirtilmeli; gönderme yapılmayan kaynaklar, kaynakçaya konmamalıdır. Kaynaklar, ayrı bir sayfada (en sonda) alfabetik sırayla yazılmalıdır. Dergi ve derlemelerdeki makalelerin sayfa numaraları kesinlikle belirtilmelidir. İnternet kaynakları erişim tarihiyle birlikte

yer almalıdır. Kaynakçada, aşağıdaki örneklenen biçim kurallarına uyulmalıdır:

KİTAPLAR:

GÖNENÇ, Halit ve KARADAĞLI, Ece C. (2005), *Türk Sermaye Piyasasında Kurumsal Çeşitlendirme ve Firma Performansı*, SPK Yayınları, Ankara.

DERGİLER

BAYKAL, Bekir Sıtkı (1944), “Lord Salisbury’nin Osmanlı İmparatorluğunu Taksim Planı”, *AÜDTCF Dergisi*, Cilt 2, Sayı 5, s. 773–782.

DERLEMELER

KARASU, Koray (2010), “Bakanlar Kurulunun Örgütlenmesi”, *Yönetim Üzerine*, (Yay. Haz. İpek Özkal Sayan), AÜSBF, KAYAUM, Ankara, 227–258.

11. Van YYÜ İİBF Dergisi’ne gönderilen yazıların yazarları ve bu yazıları değerlendiren hakemlerin isimleri karşılıklı olarak gizli tutulur. Yayın Kurulu gelen yazıları ön değerlendirmeden geçirdikten sonra en az iki hakeme gönderir. Yayın Kurulu gerektiğinde hakem sayısını artırabilir. Hakemler değerlendirme formlarında belirtilen hususlara dikkat ederek yazılı görüşlerini Yayın Kurulu’na bildirir. Hakemin görmesini gerektirecek biçimde olan ve düzeltme sonrası yayımlanacak yazılar ile reddedilen yazıların hakem raporları yazar(lar)a iletilir/Hakem raporları gizlidir. Yazar(lar) düzeltme işlemini en geç (15) gün içinde gerçekleştirdikten sonra yazı Yayın Kurulunca yeniden hakem(ler)e gönderilir. Hakemler açısından yayımlanabilir aşamasına gelen bütün yazılar hakkında Yayın Kurulu son değerlendirme yapmaya yetkilidir. Sıraya giren yazısı hakkında yazarına bilgi verilir ve yazarlar Telif Formu (Yayın Hakkı Devir)’nu Dergi Editörlüğüne ulaştırır. Aksi durumda ilgili yazı yayımlanamaz.